

vzoče, da zaključijo trikratni življo. Potem prebere vdanostno brzojavko na kralja, ki jo članstvo z burnim aplavzom sprejme.

Odzdravi gostov.

Okraini glavar g. vladni svetnik Znidaršič se zahvaljuje za pozdrave. Z veseljem se je odzval, da prebije nekaj časa med učitelstvom, ker ga pozna in spoštuje kot pionirja na kulturnem polju, ker vrši eno najtežjih nalog z vzgojo mladine. Najskronejšo nas pozdravlja in želi, da bi naše zborovanje doseglo velik uspeh, za nas, šolo, narod in za državo.

G. župan Pirca pozdravlja skupščino najiskrenejše v imenu občine. Napredno mesto Kranj je že od nekdaj na dobrem glasu, da ljubi šolstvo in visoko ceni učitelje, zato vse meščanstvo s simpatijami sledi našemu delu in si šteje v čast, da se vrši zborovanje v Kranju. Omenja kolebanje in zmešnjave političnih strank. Posamezniki se brigajo le za svojo korist, dobrobit države jim je deveta briga. Naše narodno učitelstvo je poklicano, da vcepi v mlada srca ljubezen do ujedinjene domovine. Treba je, da učitelstvo vzgoji nov rod, ki se bo držal gesla »salus rei publice«. Želi, da bi se nam posrečilo to nalogo izvršiti sebi v čast, domovini v srečo in spas. Z iskrenimi željami, da bi se današnje zborovanje moglo ponašati za lepimi uspehi tako v strokovnem, kakor tudi v nacionalnem pogledu nas še enkrat v imenu mestne občine pozdravlja.

G. ravnatelj Košnik pozdravlja skupščino v imenu najvišje institucije na Gorenjskem, t. j. kot ravnatelj gimnazije ter izvaja: »Prišli ste v našo sredo, da tukaj obravnavate svoje stanovske težnje, da se napojite z duhom, ki je potreben za nadaljne delovanje. Pozdravljam vas tovariši, ki polagate seme v mlada srca in jih vzgajate, da bodo izpolnjevala svojo dolžnost v vsakem oziru. Vaše delo jasno priča, da ste prišli s pravim duhom, da je delovanje pravilno.

Pozdravljam vas nadalje v imenu državnih uslužbencev in upokojevcev. Mi uradniki moramo biti povsod skupno na braniku svojih pravic. Pozivljam vas, da v vsakem oziru povdarjate, da moramo biti v prvi vrsti uradniki in uslužbenci, potem šele strankarji. (Gromovito ploskanje.) Pozdravljam vas še enkrat in se zahvaljujem za priznanje.

Nato omenja poverjenik, da nas ni mogel posejti naš predsednik UJU Vlada Petrovič, ker je nujno zadržan v Beogradu. Tov. tainik prečita njegov dopis. Predlaga pozdravno brzojavko. Po pozdravnih nagovorih pride na vrsto referat tov. Dolgana.

Vzgoja kmetijske mladine po šolski dobi.

Za svoj globoko znanstveni in vsestranski bogati referat je prejel tov. poročevalec od skupščine kakor tudi od poverjenika toplo zahvalo.

Njegova izvajanja so bila v glavnih pogledih sledeča:

Izobrazba je individualna ali pa socialna. Naša izobrazba mora biti socialna in cilj ji mora biti ljudska izobrazba; sprejemati in asimilirati moramo one kulturne dobrine, ki bodo narodu v korist. Element, ki veže ljudi v družbo, je proizvodnja dela; od večje ali manjše proizvodnje so odvisne tudi duševne razmere kakega naroda. To načelo moramo upoštevati pri izobraževalnem delu med narodom, bodisi da gre za deco ali pa za odrasle ljudi; tudi pri vzgoji kmetijske mladine mora veljati ta smer. Naš narod je kmetijski in država ho uspevala, če dvignemo kmetijski stan. Kmetijsko ljudstvo pa ne sme biti sredstvo za kake druge namene, ampak mora biti subjekt našega delovanja.

Nekaterim je mar le moralna vzgoja mladine, obvarovati jo hočejo pred moralnimi zablodami. Uspeha pa ni, ker se ne brigajo za gmetni položaj mladine. Misliti bi morali najprej za njihov kruh.

Danska visoka ljudska šola stremi, da bi ljudstvo etično prerodila, potem pa tudi gospodarsko. To hoče doseči z vzgojo v zavodih, kjer mladeniči živijo v prijateljskih in intimnih stikih z učitelji; osebnost vpliva na osebnost.

Naše ustanove za izobrazbo kmetijske mladine so enostranske; ali upoštevajo le kmetijsko strokovno stran ali pa le kulturno; spojit pa moramo v organsko enoto oba elementa.

Izobrazba v raznih zgodovinskih dobah nam dokazuje, da je bila vzgoja vedno taka, da je imel do nje korist tisti razred, ki je takrat vladal. Vzgoja kmetijske mladine mora biti tudi taka, da bo koristila kmetiskemu sloju.

Eno leto „delovne šole“.

(Ob priliki razstave 6. razreda in 50-letnice deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru od 2. do 4. julija 1927.)

Petdesetletnica deške osnovne šole v Studencih je dala povod, da se je pod vodstvom upravitelja tov. A. Hrena priredila v glavnem delavskem centru mariborske okolice razstava vseh deških šolskih izdelkov. Ni pa bila ta razstava običajne šolske kvalitete, ampak izložba izrednega, povsem novega in marsikomu sploh še nepoznanega obilježja. Zraven vzornih proizvodov nižjih razredov je posebno senzacija vzbudila samostojna razstava delovne zajednice 6. razreda (vodja tov. Ernest Vranc), ki se je predstavila kot nekaj neoficijalni »poizkusni razred« in je pokazala uspeh delovnega pouka (industrijskega tipa) tekem enega šolskega leta.

Mnogo se danes govori, še več pa piše o »delovni šoli«, tintam je tudi že obstojala v kakem predavanju, skoro vsak nadzornik jo že več let priporoča, vendar jo še marsikdo smatra za šolo in Karibdo in vse ostane pri starem. Poznam tovariše, ki kljub čitanju domače in tudi novejšje pedagoške literature ostanejo pri najboljši volji — na mrtvi točki. Vzrok? Deloma pomanjkanje praktičnih smernic in prenasičenje teoretskih razglabljanj, deloma flegmatična komodnost, največ pa zakrnjena konservativnost, češ, saj gre dobro po starem kopitu! Na srečo se že precej jasni (tudi pri naši organizaciji, ki že letos nudi izobraževalni tečaj) in mnogo je že tovarišev, ki uvidevajo potrebo reforme današnje šole v praktično smer, nekaj jih je, ki so reformo po današnjih možnostih že izvedli!

In ravno v Studencih smo videli, da tak preokret ni tako težaven, kot si ga marsikdo predstavlja, treba je le odločnosti in dobre volje. Prvi poizkus, ki smo ga videli,

Naš mladenič naj najpoprej spozna svoj družabni in gospodarski položaj ter se naj zaveda, da je socialno bitje. Človek pa ni socialen, če ne proizvaja. Mladini moramo tedaj dati tudi strokovno kmetijsko izobrazbo, zato da bo več proizvodil. Da bo pa mogel zadržati živiti, mu je treba etične izobrazbe, ki se naj dopolnjuje s čitanjem in poznavanjem leposlovnih del, domačih in svetovnih. Mladina naj bo informirana o svetovnih dogodkih, ki se jih naj navadi tudi kritično presojati.

Različna je stopnja razpoložena za izobrazbo med našo mladino, vendar lahko rečemo, da je povprečna duševnost sprejemljiva za kulturo in je treba le sposobnih delavcev.

Važna je osebnost, ki bo vzgajala mladino. Prvo je, da je prepojena z najčistejšim demokratizmom in da čuti gospodarske in kulturne potrebe kmetijskega ljudstva; malomeščanska duševnost bi mu bila le v kvar. Osebnost mora biti kreпка in je nasprotstva in neuspehi ne smejo žaliti. Obvladati mora ona znanja, ki so kmetiskemu ljudstvu potrebna.

Kmetijski urad bo ustanovil kmetijsko-nadaljevalne tečaje za kmetijsko mladino. Teh tečajev pa bo le malo, ker ni denarnih sredstev, zato bo treba ustanovljati mladeniške klube ali krožke. Pa tudi kmetijsko-nadaljevalni tečaj bodo morali biti po svoji obliki in življenju le krožki, v katerih bodo vladali mladeniči sami, učitelj jim bo pa le tovariš.

V organizaciji naj se sestavi odsek, ki bo pospeševal mladinsko vzgojo med kmetiskim ljudstvom. V ta odsek pa naj se pritegnejo tudi zastopniki ljudstva, potem pa oni šolji, ki so poklicani, da delujejo med ljudstvom. Glavno pa je, da beseda postane dejanje!

Tov. Jos. Ahtikova je v temperamentnem govoru začela svoj referat

Naša mati

ter je v poetični obliki podala vse etične in socialne prilike naslovne teme. Fascinirala je članstvo tako, da je bila med govorom in posebno ob koncu živahno aplavdirana. Referat bo priobčen v Učit. Tov.

Kot zadnja točka dnevnega reda je referat tov. Malnariča.

Rdeči križ — Človekoljubna organizacija.

Tov. Malnarič nam razlaga ustroj organizacije Rdečega križa, povdarja njen pomen, naštevajo dobrodelne ukrepe organizacije med vojno in po vojni ter prosijo učitelstvo naj jo v njenih humanitarnih stremeljenjih podpira.

Poverjenik se mu zahvali za izčrpano in strokovno izdelan referat nakar omeni, da je dnevni red izčrpan.

Zahvaljuje se g. Janku Majdiču, ki nam je blagohotno odstopil prostore za zborovanje, direktorju gimnazije g. Košniku za prostore, v katerih so zborovali odseki, g. županu Pirca, in g. Hrovatinu, gospodarju »Narodnega doma«. Zahvaljuje se še posebej tukajšnjim tovarišem, ki so pod vodstvom tov. Lapajneteta vse vzorno pripravili za zborovanje.

Položitev venca pred spomenik velikega kralja Petra I. — Osvoboditelja.

Za zaključek pozove poverjenik učitelstvo, da se odpravi pred spomenik kralja Petra I. Osvoboditelja, kjer položi venec v imenu pov. UJU — Ljubljana, učitelstvo pa zapoje »Bože pravde«.

Na grobeh naših narodnih mož.

Celokupno učitelstvo odide potem na pokopališče, kjer nas je tov. Mervič pri Prešernovem grobu spominjal vseh zaslug mož, ki počivajo tu in sicer Prešerna, Jenka, biv. urednika Učit. Tovariša Žumra, spomnil se je tudi drugih tovarišev, ki počivajo tu, nam pred očmi njih težko nacionalna borba, njih ljubezen do domovine in stanu ter nas bodril, da v tem pravcu nadaljujemo do končne zmagave. V imenu UJU je položil venec, spleten iz planinskih rož na Kravcu, na grob Prešerna, Jenka in tov. urednika Uč. Tov. Žumra, navzoči pa so zaklicali trikratni »slava« v počaščenje njihovega spomina.

S tem je bila skupščina zaključena v znamenju najresnejšega pozitivnega dela, ki ga ne ovirajo še tako nizkotna, škodoželna zavist.

(Predloge, sprejete na skupščini, prinesemo v prihodnji številki.)

znači precejšen prelom s preteklostjo in vendar je nepričakovano dobro uspel.

Prvi hip smo z nekako skepso ogledovali ogromno delo 12—14-letnih dečkov v teku I. šolskega leta, a kmalu smo se prepričali, da veje tu povsem drug duh, duh praktičnosti in produktivnosti. Vsa polna šolska soba kaže uspehe individualne in socialne vzgoje studenske delavske mladine. Snov celega leta ima kraju primerno kulturno tehnično tendenco, ki veže vseh 13 delovnih skupin v eno celoletno učno enoto, ki se zrcali v izreku: »Delo sladi življenje!« To je vodila smer, ki se je obdelala po principu samodelavnosti, domorodnosti in koncentracije na poseben produktiven način.

Vsak učenec je vodil svojo »Delovno knjigo« in v njo je zbiral vse podatke in izsledke posameznih delovnih skupin — vse ilustrirano in kolorirano, da ima gledalec povsem tudi jasno sliko estetske vzgoje. Razstava je bila razdeljena po delovnih skupinah, ki jih je razredna zajednica obdelala tekem šolskega leta: Jesen, praznik vseh mrtvih, Ujedinjenje, Miklavž, Božič, Novo leto, zima, pust, pepelnica, Velika noč — praznik pomladi, Jurjevo, ljubi maj — krasni maj, Binkošti — praznik poletja, počitnice prihajajo. Pri vsaki skupini so bile skupini primerne slike, izdelki iz gline, lesa, zvezki, delovne knjige itd. Zanimivo je, da se je risanje kakor tudi ročno delo (izrezov, model, kart., mizarstvo) gojilo le kot učni princip, torej v zvezi z vsemi predmeti, ki so se koncentrirali v delovne skupine. To se mi zdi za višjo stopnjo edino pravilno, ker se sistematično risanje goji itak od 1.—5. razreda. Značilno je tudi delo teh delovnih zajednic, v katerih pride individualnost učenca do veljave: vsak riše kak drug predmet, ki pa mora biti v zvezi z delovno skupino. Učenci sami iščejo motive za dotično delovno skupino, seveda je brez-

Splošne vesti.

KONTRAKTUALNA STOTINA.

Med tremi tisoči učitelstva v Sloveniji je dobra stotina takozvanih kontraktualcev, učiteljev, ki so nastavljeni pogodbeno. To so brezdomovinci proti svoji volji. Italija jih je vrkla na cesto, ker so čutili slovensko, v Sloveniji žive kot ne dobro došli gosti, ker so italijanski državljani. Biti državljani je namreč več, kot pa biti pripadnik enega plemena. Poleg tega je posebno zadnji čas slovenska narodna zavest toliko napredovala, da poznamo Kranjce, Štajerce, Primorce, Korošce, med tem ko je pojem Slovenec zaenkrat še nerazčiščen in nedoglan, pojem eksaltiranih fanatikov.

Pa k stvari! Stotina kontraktualnih učiteljev je polom slovenskega gospodarstva. To mnenje je prevladovalo v uradnih in neuradnih krogih, ko je bilo število kontraktualcev še daleko nižje, in prevladuje danes, ko je narastlo — čujte! — na celo stotino. Zadržali so gospodarski polom v deželi le na ta način, da so pogodbenim učiteljem odmerili 60% plačo. Teh šestdeset odstotkov ima svojo logiko. Ali ima ostalo učitelstvo polno plačo kot nagrado za svoje državljanstvo, ali se hoče pri kontraktualcih dokazati, da je v resnici predobro plačano? 40% je zagonetna številka, ki dokazuje, da moreš živeti prav tako s celo, kakor s polovico plačo. Če ne dokazuje še, bo pa to dognal eksperiment!

Ministrski svet, ki je koncem meseca aprila pretresal položaj pogodbenih učiteljev, je priznal, da je postopanje s kontraktualci nevdržno. Priznal je, da so brezpravni s tem, da jim je zagotovil službo za tri leta s pogodbo, priznal je s tem, da je načelno ustanovil, da se plačujejo kakor ostalo učitelstvo. S tem kontraktualci še daleko niso značeni z ostalimi, ker ne morejo nikakor doseči stalnega nameščenja, da niti ne govorimo o vseh drugih pravicah, ki izvirajo iz tega. Ministrski svet je načelno priznal, da gre učitelju za isto delo enako plačilo, in ga zavaroval pred samovoljo lokalnih činiteljev s tem, da mu je zajamčil službo za tri leta.

Ukrep ministrskega sveta so kontraktualci sprejeli z odkritim veseljem. Ni bilo vse, kar so želeli, a bilo je mnogo. Predvsem je dajalo upanja, da bo že enkrat padla ona nedobrohotnost, ki so jo imeli dovolj prilike spoznavati posebno v mariborski oblasti.

Vse kaže, da se je kontraktualno učitelstvo v tem varalo. Vse kaže, da hočejo lokalni činitelji ostati — vzlic ministrskemu sklepu — kontraktualcem enako nenaklonjeni kakor doslej. Zakaj dvojna mera spričo bore stotine ljudi, ki so prestali več slabega kot dobrega — je umiljava samo majhnim, res majhnim ljudem, in bodo znali razložiti samo pigmejci, a še ti ne v obraz, ker se sramujejo. Ali je res, da odjedajo pogodbeni učitelji kruh drugim? Ta očitek prevladuje celo med nekontraktualnim učitelstvom samim. Jasno je, da stotina ljudi ne more pasti odločilno na tehtnico. Tudi so dobili kontraktualci večinoma taka mesta, ki jih drugi niso marali. Po naših središčih je polno oseb, usposobljenih za učiteljsko službo, ki raje doma čakajo boljših prilik, kakor pa da bi šli v hribe, kamor so šli kontraktualci. Ali so take osebe oškodovane? Ali so njih gmetne prilike tako slabe, da jim brezposelnji, preganjani in zlostavljani ljudje odjedajo kruh? Krilatice o odjedanju kruha je zrastle na slabo pognojenih tleh in jo more krmiti kvečjemu zloba. Pojav, da javnih in zasebnih služb ni dovolj, ni omejen le na šolstvo in tudi ne le na Slovenijo, ne samo na našo

državo. Kriza je vsečez, in kdor hoče namena biti krivičen, bo dolžil, da jo je povzročila stotina brezpravnih ljudi.

Povsem drugo vprašanje je, kako so kontraktualci s svojo nagrado živeli. To ni le vprašanje administracije, marveč vprašanje najprimitivnejše človeške pravičnosti. Kriči že dejstvo samo na sebi, da prejema eden od dveh, ki vršita isto delo, komaj polovico od drugega. Zalostno pa je, da, zločinsko, ako so se pustile stradati cele učiteljske rodbine le radi ločevanja med kontraktualci in nekontraktualci. Kontraktualci s svojo nagrado ni mogel živeti. Ako je imel na nesrečo še kakega svojca, da ga je moral podpirati, je trpel bedo. Rodbine pa so se morale odreči vsemu ter so se zadolžile, ako so hotele imeti najnujnejše za obstanek. Te razmere trajajo že leto in več, pa še ni trohice razumevanja za njih težek položaj pri nekaterih takih, ki bi od njih lahko zahtevali nekoliko uvidnosti, da niti ne govorimo o sočutju. Ali hočete pognati ljudi v bolezen in pogin?

V večjo čast fiskusa se v teh mesecih na poseben način šteti prav pri ljudeh, ki so bili stalno mačekovski tretirani. Ministrski svet je kontraktualce izenačil z ostalim učitelstvom ter jim pogodbeno zajamčil polno plačo za vso službeno dobo. S tem bi bila popravljena krivica, ki se je delala doslej. A kaj doživljamo? Rešuje se slovensko gospodarstvo pri stotini stradaljših ljudi. Vzlic ministrskemu sklepu, vzlic pravični pogodbi se kontraktualcem odtrguje poštno zasluženo s tem, da se jim nakazuje polna plača šele z julijem tekočega leta. Kaj pomenja to? Ali pomenja, da bo moral pogodbeno nastavljeni učitelj tudi nadalje računati z nenaklonjenostjo kot tujec, ki drugim odjeda kruh? Ali pomenja, da se mora reševati gospodarska kriza pri tistih, ki najtežje živijo?

Prizadeti učitelji, pomagajte si s takojšnjimi prizivi, kakor hitro ste dobili obvestilo, da ste oškodovani vzlic jasnemu besedilu pogodbe! Prepričani smo, da bo sčasoma vendarle zmagala zakonitost nad zlo voljo.

—ski.

— Samoizobraževalni tečaj pov. UJU od 25.—30. avgusta v Ljubljani. Okrajna učiteljska društva, ki še niso odgovorila na tozadevno okrožnico poverjeništvu, naj to stori takoj! Prijavijo se lahko tudi posamezne učne osebe direktno pri poverjeništvu. Predavanja so razvidna iz zadnje številke »Učit. Tov.«

— Cena vožnje za skupščino UJU bo javljena takoj, kakor hitro se izve rezultat. Do sedaj še ni ugotovljeno ali bode ¼ ali le ½ vožnja, ker min. saobr. še ni rešilo tozadevne vloge.

— Teme za učiteljsko skupščino UJU v Skopju, ki jih je razpisal Izvršni odbor UJU so bile istemu vpslane. Izbrane so sledeče: Prva: »Program naše organizacije v bodočnosti«, poroča Borivoj Josinovič, učitelj v Šabcu. Druga: »Občji pregled naših prosvetnih razmer in njihovo izboljšanje«, poroča Nikola Gašič, učitelj na učiteljskem v Mostarju. Obe temi bodeta natisnjeni v »Narodni Prosveti« in je z objavo pričela »N. P.« v 56. številki od 24. julija t. l.

— Onim, ki gredo na glavno skupščino UJU v Skopje. Mislim, da je za največjo večino slovenskega učitelstva, ki se odpravljaja na skupščino v Skopje, tako Skopje kakor Južna Srbija docela neznan svet; zato mislim, da bi vsakomur dobro došel vodnik, ki bi pokazal in povedal, kaj je tisto novo, kar se bo videlo, odkod je in za kaj, kakšna je njegova povest. Najprimernejšega takega vodnika pa sem našel v knjigi »Skopje i Južna Srbija«, ki jo je l. 1925. izdalo in založilo »Prof. društvo v Beogradu«, a so pri njeni sestavi sodelovali

po tedenskem delovnem načrtu, ki se je vsled raznih »priložnosti« seveda mnogokrat »prevrgel« in nastal je novi, ki je odgovarjal spremenjeni situaciji. Glavno je, da so bili učenci vedno »v tekočem« in so sami iskali nove »senzacije«.

Kakor rečeno, je koncentracija tako spretno izvedena, da kaže vsakemu opazovalcu učni postopek iz povsem novih vidikov. Ne dopušča mi prostor, da bi navedel izložene stvari, omenil bi le, da so bile razstavljene stvari, ki presegajo smoter osnovne šole, kar dokazuje, da se z organizacijo delovnih zajednic in s pomočjo delovnega principa doseže mnogo več nego zgolj s suhoparnim verbalizmom in golim intelektualizmom.

Razstava je imela namen tovarišem pokazati novo metodo »delovnega pouka«, t. j. udejstvovanje v smeri prostega duševnega dela in s tem v ozki zvezi ročno delo, ki ne sme preiti v brezmišeln obrtniški delatizem, ampak se mora vedno naslanjati na celokupen pouk. To udejstvovanje delovne zajednice 6. razreda je bilo posebno evidentno in so s tako metodo popolnoma soglašali tudi oficijelni zastopniki šolske oblasti, ki so si razstavo ogledali (oblastni nadzornik Senkovič, nadzornik Koropec in Tomažič).

Razstava je kot prva tovrstna izložba specialne delovne šole vzbudila veliko pozornost ne samo med domačim delavstvom, ampak še posebno med tovariši, ki so z novimi idejami dobili spodbudo k novemu delu. Soglasno so izrazili željo, da se razstava obnovi začetkom šolskega leta ob priliki prvega zborovanja za vse učiteljsko mariborskega okraja. Tov. Vranc se je razdevoje odzval vabilu za mesec september in takrat tovariši in tovarišice na plan za ideje nove šole! Postanimo pionirji šolske reforme v prid sedanosti in bodočnosti mi vsi: stari in mladi!

Br. R.

znanstveniki, ki po svoji stroki dobro poznajo te kraje. V lepi obliki podaja knjiga na 242 straneh naslednje vsebino: »Geografsko-etnografski pregled Južne Srbije« (dr. Bor. M. Drobničković); »Stari srpski spomenici u Južnoj Srbiji« (dr. Vl. R. Petković); »Grad Skoplje i njegov istorijski značaj tokom vekova« (dr. M. Kostić); »Znamenitosti u Skoplju« (dr. P. S. Jovanović); »Kosovski seoski vez« (M. D. Lapčević); »Južna Srbija in Slovenija« (A. Mešlik); »Jedan priloge proučavanja motiva narodne poezije u Južnoj Srbiji« (J. M. Prodanović); »Nekoliko narodnih umotvorina« (Dj. J. Kiselinović); »O osnovnoj karakteristici narodnih govora u južnim krajevima« (dr. M. Pavlović); »Muzičke karakteristike našega juga« (K. P. Manojlović); »Mistična lepota Makedonije kao izbor slikarskih motiva« (Pr. Karalić); »Od Skoplja do Bitolja i Prilepa« (P. Sokolović); »Kroz Kačanik preko Kosova do Kumanova« (N. Trajković); »Skoplje kao kulturno središte« (Gl. Elezović); »Jedan pisac iz Južne Srbije« (D. Pavlović); »Prosvetne prilike u Južnoj Srbiji« (Drag. S. Obradović); »Introspektivni interes Moravsko-vardarskih Srba u doba puberteta« (Sl. Popović); »Južna Srbija kao privredna oblast od 1912. do 1925.« (Drag. Milčević); »Nekoliko utisaka s puta kroz Južnu Srbiju« (St. Marković); »Narodno Pozorište u Skoplju« (dr. P. Slankamenac); »Društvo Sv. Save« (dr. J. Hadži-Vasiljević); »Rad ženskih društava u Južnoj Srbiji« (K. Cvetković); »Sokolstvo u Južnoj Srbiji« (P. M. Lazarević); »Ferijski Savez i njegov rad u južnim krajevima« (Drag. P. Putnik); »Justinijana Prima — Skoplje?« (dr. G. Novak); »Crkvena vlastelinstva u Srednjevekovnoj Srbiji« (dr. R. M. Grujić); »Geološka i rudarska skica Južne Srbije« (dr. M. T. Luković); »Arhiv za arbansku starinu, jezik i etnologiju« (dr. V. Novak); »Južna Srbija u našoj književnosti« (P. Stefanović); »Naša istorijska prošlost u južnim krajevima« (D. Vulović). V podrobnosti se ne bom spušćal; rečem pa lahko, da je knjiga — tiskana deloma v latinicom, deloma s cirilicom — urejena v glavnem tako, da geografsko-zemljepisni članki tvorijo nekak okvir za druge skupine člankov, ki se ozirajo na etnografijo, folkloro, narodno in cerkveno umetnost ter na kulturno življenje opisanih krajev. Opisom je priloženih več slik, zemljevid Južne Srbije, geološka karta in 11 narodnih napევov iz Južne Srbije. Tako je torej na kratko povedano ta knjiga, ki bi jo priporočil za vodnika onim, ki grede v Skoplje; primerna pa je tudi drugače za učitelja, ki hoče o teh krajih govoriti v šoli, kakor tudi za šolske knjižnice. Komur je na tem, da jo dobi, naj pošlje na moj naslov najkasneje do 10. avgusta t. l. vsoto 50 Din, kolikor knjiga stane. Naročnikom predam knjige ob njihovem prihodu v Beograd. — Pavle Flerč, Beograd, Ministarstvo Prosvete.

— Nekaj misli k redukciji šol pri nas. (Dopis.) Listi so prinesli pod bobnečim naslovom »Demonstriranje osnovnega šolstva v Sloveniji« članke, ki hočejo ustvariti med ljudstvom mnenje, da se pripravlja z neko politično koalicijo ataka na celokupno našo kulturo. Seveda se je pridružil nemu listu še drugi in na to še tretji s še gorostasnejšimi izjavami. Politiki se pripravajo za zadevo, ki je že davno znana; za načrte, ki so jih odobraval ali pa vsaj k njim molčali že davno današnji gromovniki za napredek šolstva v Sloveniji. Da ne bo slepomišljenja in varanja javnosti, je treba ugotoviti, da v mariborski oblasti ni takih redukcij, nasprotno bo otvorjenih s šolskim letom 1927/28. tam 161 novih razredov. Treba bo na dan z dejstvi, ki jih politiki preobračajo in skušajo slepiti nepoučeno javnost. Stanovsko glasilo bodi tudi v tem oziru zrcalo, iz katerega naj odseva gola resnica, če je ta nekaterim ljuba ali ne. Za tem vprašanjem tiči namreč tudi klasična priča naše prejšnje politične zaslepljenosti, v kateri smo hoteli kljubovati vsem in nikomur, ko sta vladala strankarstvo in zagriženost in ni nihče računal z možnostjo katastrofe. Kakor takrat tako je tudi za danes bolje, da motrimo taka vprašanja iz stvarnih in ne političnih vidikov. Z vsemi članki ni še rešeno vprašanje redukcij. Na vsak način pa bo treba izpregovoriti tudi jasno besedo, kje je krivda, da je prišlo do redukcij, ker se je potreba v bodoče izogniti takih katastrof in popraviti tudi sedanjo, v kolikor redukcija ni bila upravičena.

— Državna skupščina UJU v Skoplju. Delegati in delegatince! Javite nemudoma poverjenosti svojo udeležbo! Po 1. avgustu došle prijave zaradi prenočitvenosti se pod nobenim pogojem ne bodo upoštevale.

— Uporaba šolskih prostorov v druge namene. Prosvetno ministrstvo je izdalo odlok, na podlagi katerega se smejo uporabljati šolski prostori za izvensolske namene le tedaj, če je preje že popolnoma ustrezno potrebam šole, a tudi takrat sme krajni šolski odbor dovoliti uporabo prostorov do preklica le v take svrhe, ki ne motijo šolskega dela.

— Učiteljsko zmožno madžarskega ali nemškega jezika. Ministrstvo prosvete zahteva seznam vseh učnih oseb, ki znajo nemški ali madžarski jezik. Sreski poglavarji, ki morajo sestaviti te sezname, morajo pri vsaki učni osebi pripomniti, ali je zmožna za poučevanje v navedenih dveh jezikih.

— Podprimo pevski zbor UJU učiteljsva. (Iz utemeljitve tozadnega predloga na pokrajinski skupščini v Kranju). O njem ni treba govoriti. Vsi ga dobro poznamo. Organizaciji je prepotrben za umetnostno udeleževanje učiteljsva samoizobrazbe in

za vzgojo naroda. Z zborom more stan le pridobiti na svojem ugledu, ne le pri inteligenci, ampak tudi med narodom, kar nam jasno kaže češka in moravska učiteljska pevska zborna, ki sta dvignila na svetovno pevska čast svojega stanu in naroda. Doslje je zbor javno nastopil v Ljubljani, Trbovljah, St. Vidu, na Viču in v Kranju s prav lepim uspehom. Odzval se je radevolje pozivu organizacije za koncert na skupščini. Tovariši pevci in tovarišice pevke žrtvujejo mnogo časa in sredstev za uspeh zborna. Zato je dolžnost organizacije, da ga podpira ne le moralno, ampak tudi materialno, saj nosi njeno ime. Dosedanja podpora okrajnih društev po 1 Din mesečno je bila malenkostna. Zaradi brezbriznosti je njegov obstoj ogrožen. Breme je malenkostno, saj je vendar prva dolžnost vsakega člana podpirati v prvi vrsti stanovske stvari. Brez podpore s strani vsega učiteljsva bi zbor razpadel. Ker je pevski zbor UJU učiteljski organizaciji prepotrben za umetnostno udeleževanje učiteljsva in za vzgojo naroda in more učiteljsvo z njim le pridobiti na svojem ugledu, s katerim je združena moč stanu, plačaj vsak organiziran član po 1 Din mesečno za pevski zbor kot obvezno članarino, ki naj jo plačujejo društva poverjenstvu.

— Vrtnarski tečaj na Grmu. V dneh 25., 26. in 27. avgusta t. l. namerava prirediti ravnateljstvo na kmetijski šoli na Grmu tečaj s teoretičnim in praktičnim poukom o vrtnarstvu in zlasti o cvetlicah ter konzerviranju povrtnine. Udeležje se ga lahko moški in ženske ter še posebej opozarjajo na ta tečaj tudi učiteljice in učitelji, ki se zanimajo za vrtnarstvo. Prenočitvenost bo preskrbljena deloma na kmetijski šoli na Grmu, deloma na gospodinjski šoli v Šmihelu. Po možnosti se bo nekoliko prispevalo tudi za prehrano tečajnikov. Obenem se bo ob tej priliki tečajnikom brezplačno razdelilo nekaj boljše vrtnega semena in sadik. Ker število udeležencev ne more biti neomejeno, naj se interesi za ta tečaj čim prej prijavijo z dopisnico na ravnateljstvo spec. živinorejsko-poljedelske šole na Grmu v Novem mestu. Ako bi se tečaj radi katerihkoli ovir ne mogli vršiti ob določenih dneh, se bo to pravočasno objavilo v dnevnih časopisih.

— Pospeševanje kmetijskega in obrtnega šolstva s strani oblastne skupščine v Ljubljani. V proračunu ljubljanske oblastne skupščine so sledeče postavke v lastni nadaljevalnega šolstva: Tečaj za kmetijsko izobrazbo učiteljsva osnovnih šol 25.000 Din, podpore za kmetijsko nadaljevalni pouk na osnovnih šolah 25.000 Din, prispevki za gospodinjske šole 50.000 Din, gospodinjski tečaj na deželi 100.000 Din, vzgoja učiteljic za gospodinjske šole 25.000 Din, podpora obrtnim in trgovskim nadaljevalnim šolam 200.000 Din, podpore učencem strokovnih šol 50.000 Din, podpore za izobrazbo učiteljsva strokovnih šol 50.000 Din. Podpartijo prosveta: Podpore raznim prosvetnim napravam 250.000 Din, pospeševanje prosvete 250.000 Din. — Opozarjam prizadete tovariše, ki delujejo na teh poljih, na te postavke v proračunu oblastne odbora za ljubljansko oblast.

— Učiteljska disciplinarna sodišča. Glavni prosvetni svet, ki mu je bila poverjena naloga proučiti uredbo o učiteljskih disciplinarnih sodiščih, je končal svoje delo in podal daljši elaborat prosvetnemu ministru ter predlaga revizijo uredbe, ki pa se naj vrši v smislu predlogov UJU.

— Prve disciplinarne zadeve pred novim oblastnim učiteljskim disciplinarnim sodiščem v Ljubljani. Dne 15. t. m. je bila pri prosvetnem oddelku v Ljubljani prva razprava po novi disciplinski uredbi o učiteljskih disciplinarnih sodiščih. Slučajno je bil kot prvi izzreban za sodnika — strokovnega druga za to sejo tov. poverjenik Andrej Skulj.

— 92letniki mariborskega učiteljskega. Zvesti slovesni zaobljubi, ki smo jo dali pred 5. leti v Mariboru, kličem Vas na naš 35-letni sestanek v sredo 3. avgusta v Cestljah. Vzpred: Ob 12. uri banket v hotelu »Evropa« tik kolodvorja (cene zelo zmerne) — potem skupno slikanje, ogled mesta in okolice ter skupna večerja. Drugi dan eventualen izlet v Rogaško Slatino, Laško ali Dobro. Tovariši pridite vsi! Sramota za istega, ki izostane! Njega bomo črtali iz naših vrst ali pa odžagali kot suho vejo od debla. Zapomni si Bronsi! — Da vem prigrasiti končno število udeležencev, naj mi vsak po dopisnici naznani število oseb do 1. avgusta t. l. Na veselo svidenje tedaj! — Kar je zmogel znani tov. dr. Brn s svojimi veterani 80 in 81-letniki v Slov. Gradcu, to moramo storiti mi 92letniki tudi v Celju; zato le vsi na krov! — Sklicatelj Srečko Pečar, St. Pavel v Sav. dolini.

— Uporaba šolskih prostorov v prosvetne namene. Da se omogoči učiteljsvu prosvetno delovanje med narodom odloča prosvetno ministrstvo, da se smejo uporabljati šolski prostori za vse šolske prireditve, za predavanja in prosvetne prireditve pod vodstvom učiteljsva. Šolske telovadnice pa smejo uporabljati ko ni šolske telovadbe tudi telovadna društva proti odškodnini, ako isto zahteva krajni šolski odbor. — Učiteljsvo je odgovorno za to, da se predavanja in prireditve v šolskih prostorih ne zlorabljajo za ščuvanje zoper državo, zakone, državna oblastva in njihove odredbe.

— Pedagoška centrala v Mariboru. (Ped. did. krožek.) Knjižnica Pedagoške centrala v Mariboru se nahaja odslej v Državnem ženskem učiteljsku, 1. nadstropje, soba št. 24. Vhod iz Cafove ulice. Poslovala bo do preklica ob četrtkih od 15. do

17. ure. Sezname knjig bomo poslali šolam takoj, ko bo knjižnica preurejena, najbrž še tekom letošnjih počitnic. — Pedagoško-didaktičski krožek v Mariboru.

— K reorganizaciji učiteljske samopomoči. Ze na zadnji skupščini v Kranju sem mislil sprožiti misel o reorganizaciji U. S. glede na eno točko, ki se je menda pri zadnji izpombi pravil spravila vanje. To je misel o vsprejemu tudi onih učiteljskih oseb, ki so že izpolnile 50 let. Tem je kratkoma odločen sprejem. A to ni prav! Koliko je med njimi takih, ki bi pod vsakimi količniki vzprejemljivimi pogoji vstopili radi vanjo! Ker pa je to dozdaj onemogočeno, gledajo v teh gospodarsko-mizernih časih žalostno na trenutke svoje smrti, ko bodo morali njih zaostali svojci, katerim za časa svojega življenja niso mogli ostavit kakave premoženja, nositi težke posledice njihovega odhoda in kriti ogromne stroške pogreba itd. Mnogo je tudi takih, zlasti na Stajerskem, ki so zdaj v drugih sličnih inozemskih (avstrijskih) društvih. A tudi za te je težko sodelovati preko mej, potem pa gre tudi leta in leta mnogo domačega premoženja izven naše države. Vem, da bi tudi ti rajši pristopili k domači organizaciji, ako bi jim bil pristop omogočen. Zato naj se pri reorganizaciji U. S. ne preide kratkoma preko takih učiteljskih oseb in naj se tudi njim omogoči pristop v U. S. Res. da so slučajni umrljivosti v teh vrstah bolj pogosti, kakor pred 50. leti starosti, a to bi ne smel biti vzrok odbijanju starejših, ker gotovo to ni znak kolegialnosti in stanovske enakopravnosti. Da se torej tudi takim omogoči pristop, pa naj se izdelajo pravila v tem smislu, da naj oni nad 50 let stari, ki se nameravajo pridružiti organizaciji, pri vstopu vplačajo primerno določeno vsoto v gotovini (lahko v več zaporednih obrokih), ki naj bi prikladno izenačila nadpetdesetletnike z onimi starejšimi tovariši, ki smejo še vstopati v U. S. Naj se pri reorganizaciji U. S. te izpravičnosti izviraajoče potrebe nikakor ne preze! — Batog.

— Žensko učiteljske v Somboru je izdalo svoje letno poročilo. To učiteljske ima svoj internat, ki so se ga letos poslužile 103 kandidatice, a vseh kandidatice je bilo 163. Poročilo, ki je izšlo na 106. straneh, je zelo izčrpno. Prinaša vse statistične podatke gojenk in omenja vse prireditve na zavodu in tudi prav lepo opisuje izlet IV. letnika v Slovenijo. Taka poročila bi bila primerna za vse šole, ampak žalobno da v poševni dobi ni za to primernih kreditov. Somborsko žensko učiteljske z internatom pa iz prihrankov lahko izdaja taka poročila.

— Hrvatski pedagog. knjiž. zbor poroča, da je dne 24. julija t. l. umrl bivši predsednik H. p. knj. zb. Ivan Martinović, profesor učiteljske v pok. Pokojnik je bil star 80 let in ima mnogo zaslug za hrvatsko šolstvo in učiteljsvo. Učiteljsvo mu ohranja časten spomin!

— »Studenci pri Mariboru« je naslov 54 strani obsegaajoči knjižici, katero je izdal krajevni šolski odbor v Studencih ob priliki proslave 50-letnice ondotne šole. Ta knjižica se prijetno razlikuje od običajnih letnih šolskih poročil in pregledov, kakor so se navadno izdajala pri nas ob podobnih prilikah. Avtor namreč ne podaja subparnega razvoja šole, ki se je razvila tekom 50 let iz prvotne dvorazrednice v šestrazredno deško, šestrazredno deklško osnovno šolo ter v dvorazredni otroški vrtec, ampak nam slika v glavnih obrisih zgodovinski razvoj tega važnega delavsko industrijskega kraja od početka pa do današnjih dni. Zato delce ni le poučnega, ampak tudi vzgojnega pomena zlasti za Studence; saj tvorijo večino prebivalstva priseljenci iz najrazličnejših krajev. S pridom jo pa bode čital vsak, kdor se zanima za dogodke in razvoj okolice našega obmejnega Maribora. Knjižico se naroča pri krajevnem šolskem odboru v Studencih pri Mariboru.

— Črnomelj. Na Petrovo, dne 29. junija je odbor Podmladka Rdečega križa na osnovni šoli v Črnomlju priredil razstavo deških in deklških ročnih del. V okusno okrašeni učilnici so bili ob vhodu razstavljeni deški ročni izdelki vseh razredov. Malčki nižjih razredov so se izkazali mojstri v izrezovanju in lepljenju in izdelovanju ličnih predmetov iz lepenke. Veščaki pa so tudi v rezbarstvu, škatljice, stenski okraski, konjički in razne igračke izdelane kar najsrbnejše in najspretnješe, so vzbujale pri posetnikih splošno začudenje. Da imajo naši malčki dar plastičnega upodabljanja, so pričali glinasti sadeži in živali, pa mizice, stolčki in drugo. Učenci višjih razredov so pokazali svojo umetnost s strgarskimi izdelki (svečniki, gobice, škatlice, vretena in slično). Vsak posetnik pa se ni mogel dovolj načuditi preciznim in mojstrskim izdelkom iz pletarstva. Vsak je hotel odnesti s seboj dragocen spomin in listki za srečolov so bili mahoma prodani. Srečni dobitkarji so odnesli stolčke, mizice, stojala za cvetice, košarice v raznih oblikah, da celo zibelko. Na mizah so bili razstavljeni predmeti deklških ročnih del. Tudi ti so vzbujali splošno pozornost in začudenje in učiteljsvo ročnih del je moralo radovednim mamicam neprestano tolmačiti, s kakšnimi sredstvi in na kakšen način je dosegla s pridnimi učenkami tako odlične uspehe. Vsi so prišli na svoj račun; razstavljalci, ki so s ponosom opazovali številne posetnike odhajajoče z zadovoljnim izrazom, pa tudi učiteljsvo, ki je s to razstavo pokazalo uspeh svojega truda. Posetniki pa smo hvaljezni vsem, posebno učitelju g. Štrublju in gdč. Miklavčevi. Na svidenje prihodnje leto! —k.

— Pojasnilo. Čeprav je ime »Žika« sodobna skovanka iz besed »Žitna kava«, je vendar postalo to ime zelo popularno, ker ima čisto domač kolorit ter znači priznano dobro in razširjeno blago vsakdanjega konzuma. Neprimerno pa je uporabljati to ime za vsako žitno kavo. Kajti ime »Žika« je zakonito zaščiteno ter pristoji samo dvojnosladni rženi »Žiki«, ki jo izdeluje pražarna »Žika« v Ljubljani.

— Štampiljke za krajevne šolske odbore po predpisu oblastne šolskega odbora izdeluje Sitar & Svetek, graverski zavod, Ljubljana, Sv. Petra cesta 13.

Učiteljski pravnik.

— § Izpembe uredbe o krajevnih in oblastnih šolskih odborih. Prosvetno ministrstvo je izdalo odlok O. N. br. 42.609. Z ozirom na zakonske predpise, ki veljajo v poedinih pokrajinah, a do končne revizije uredbe o krajevnih in oblastnih šolskih odborov O. N. br. 28.038/27. odločam, da se spremeni: — § 3. poslednja alineja tako, da se glasi: »Ako je več oseb, ki po položaju pričejo v poštev za krajevni šolski odbor, tedaj vstopi vanj moški najstarejši po činu. — § 7. b) naj se glasi: V začetku meseca maja vsakega leta se vrši vpisovanje obveznikov na podlagi zdravniškega pregleda in po spisku živih otrok, ki ga vodi krajevne verske oblasti, a se pri tem pazi, da se vpišejo v šolo vsi otroci obeh spolov, ki so po obstoječih zakonskih predpisih obvezni obiskovati šolo. — § 7. g) se naj glasi: Vsako leto se sestavlja proračun za vzdrževanje šole v bodočem računskem letu in se ga pošlje oblastnemu šolskemu odboru do konca oktobra v odobrenje. — Za meščanske šole, ki jih upravljajo posebni upravni odbori, ta uredba ne velja. V tem slučaju ne pride upravitelj meščanske šole v krajevni šolski odbor. — Zastopa ministra prosvete: Minister ver Drag. S. Obradović s. r.

— § Polaganje praktičnega izpita kontraktualnega učiteljsva. Prosvetno ministrstvo je izdalo na vse prosvetne oddelke odlok O. N. br. 46.401 z dne 22. julija 1927, ki se glasi: Na vprašanja ali morejo kontraktualni učitelji, ki niso naši državljani, polagati učiteljski praktični izpit, je dala Centralna komisija za izvrševanje uradniškega zakona pri ministrstvu pravde pod br. 45.251 od 18. julija 1927. leta sledeče mišljenje: Ker je državni strokovni izpit, po § 54. uradniškega zakona eden od pogojev za napredovanje po grupah posameznih kategorij, je samo ob sebi umevno, da morejo polagati strokovne izpite le redni državni uslužbenci. Ker se pri kontraktualnih uslužbencih ne more nikoli vpraševati po kakem ponovnem napredovanju in ker nimajo pravic državnih uslužbencev, niso uvrščeni niti v grupo niti v kategorijo, zato nima zanje strokovni izpit nikake veljave. Ni pa nihče proti temu, da posamezne stroke predpišejo za svoje kontraktualce posebne izpite, ki so lahko povsem identični z enakim državnim strokovnim izpitom, toda ti izpiti ne morejo imeti značaja državnih strokovnih izpitov, temveč morejo služiti le kot merilo sposobnosti kontraktualca za službo v katero so sprejeti. Kontraktualca se ne more prisiliti do takega izpita, temveč mora biti predviden v kontraktu samein.

Nova napredovanja, imenovanja, upokojitve itd.

— i Premestitve v mariborski oblasti. Ker so na dosedanjih svojih službenih mestih radi oddaje služb postali nadstevilni, so premeščeni naslednji učitelji(ice): Olga Čotar k Sv. Barbari v Halozah; Anton Šeško k Sv. Jakobu v Slov. goricah; Miroslov Kokoč v Lokavico; Ida Lah Gros v Novo cerkev pri Celju; Berta Vivod v Makole; Vladimir Bertonec v Sv. Lovrene na Pohorju; Ana Valjavec k Sv. Lovrencu na Dravskem polju; Olga Lorger v St. Janž pri Dravogradu; Franjo Miklavčec v Pernice; Valerija Urban v Sv. Jurij ob Taboru; Elizabeta Kac v Dobrovnik pri Dol. Lendavi; Eleonora Stergar v Pilštanj; Fran Vičar v Strojno; Marija Šoršak v Vitanje; Marija Jurgovic v Velenje; Marija Ogrizek v Sv. Vid pri Planini; Ema Strgar v Sv. Peter pod Sv. Gorami; Elizabeta Svetel v Dobje; Rajko Iglar v Slovenjgradec.

— i Napredovanja. V 3. grupo II. kategorije: Ferdo Vigele, Metod Kumelj, Josip Zupančič, Alojzij Veber, Marija Vidmar, Zora Raks-Plevelj, Marija Šitnik, Ljudmila Svetel-Cermak, Alfonz Zeilhofer, Franc Jarc, Pavel Zupanek, Franc Kavčič, Rihard Burja, Janko Prelog, Zvonko Predan, Srečko Vittori, Anica Černež, Franja Tiran-Krofič, Lidvina Kapfer, Angela Križ. V 4. grupo II. kategorije: Leopold Bonča, Leopolda Junc, Marija Stroj, Roza Bolha, Roza Ambrožič, Marija Čebular, Zorko Kotnik, Drago Predan, Ivan Ferk, Franjo Humer, Srečko Sekirnik, Irma Mežan-Gogola.

— i Imenovane so: Pavlina Prosenč-Bogataj in Ivana Kastelic za vrtnarici na Jesenicah, Franja Jeraj pa za učiteljico pri Sv. Francišku Ksaveriju v Savinjski dolini.

— i Imenovana sta v Pružatovcu v kormajskem srezu podunavske oblasti učitelj Valentin Korošec in učiteljica Olga Korošec.